

PROPRIETAR-DIRECTOR

Dr. AUGUSTIN POPA

Re dația și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

conform regulamen. de a-
plicare a tarifului comer-
cial, categoria V.

Unitatea

REDACTOR

Prof. DUMITRU NEDA

Fioae înscrisă în Registrul de
publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2-1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foaie bisericească — Apare în fiecare Sâmbătă

Lecția tragică

Privim, îndurerăți și neputincioși, crunta tragedie a Franței. O simțim în toată sguđu-
itoarea ei imensitate. Știm că ea se țese în
pânza neagră a istoriei ca una fără seamăn.
Și ne cutremurăm în fața întunerecului ce în-
vălue zarea de dincolo de această prăbușire.

Catastrofă incredibilă. Inexplicabilă...
Totuși, nimeni nu se gândește la reproșuri.
Nimeni n'are dreptul să ceară socoteli. Orice
s'ar întâmpla, și oricât ar fi de dureroase că-
rările pe cari le pregătește în taină destinul,
omenirea întreagă va rămâne tributară pe ve-
cie nobilului popor, care a purtat în fruntea
umanității facla civilizației și a sporit patri-
moniul de lumină și înălțare generală cu va-
lori care nu vor pieri niciodată. Căutăm însă
să înțelegem. Și să învățăm ceva din cumplita
isbire a clipei de restriște. Ca să știm de unde
trebuie să începem îndreptarea de mâne.

Nu trebuie să căutăm prea mult această
învățătură. Ea a și fost formulată, în sentință
inapelabilă, de către însuși mareșalul Pétain,
eroul zilelor de slavă din 1918, căruia rânduit
i-a fost să prezideze și actualul dezastru.
„Mai slabi decât acum 22 ani, — a spus
mareșalul — avem astăzi mai puțini prieteni,
avem prea puțini copii, prea puține arme și
prea puțini aliați. După victoria noastră de
atunci, dorința de câștig și de plăceri a înă-
bușit spiritul de sacrificiu. Toți au cerut mai mult
decât au dat. S'a voit să se evite orice efort...”

Clar și definitiv. Franța n-are destui sol-
dați. Fiindcă nu are destui copii. Și-a supri-
mat legiunile ce trebuiau s'o apere încă în-
ainte de a se naște. Dela 1870 până astăzi
populația ei a sporit doar cu un milion! — Și
nu are arme. Fiindcă n-a voit să sacrifice.
Toți au voit plăceri și câștig; au fugit de jertfă
și efort. — Adevărul trist și curat. Mulți vor
acuza desmățul politic care a anarhizat
viața publică și i-a dat înfățișare haotică.
Și vina politicianismului e de netăgăduit. Dar
ea plutește la suprafața apelor. Rădăcina rău-
lui, — și a celui politic — este acolo, în a-
dâncurile morale ale sufletului care și-a pier-
dut vigoarea și puterea. Iar această slăbire a
resorturilor morale, își are și ea rădăcinile ei.
Mareșalul nu le analizează. Ele sunt însă e-
vidente. Se găesc în atâtea mode și curente,
de știință și artă și viață socială, care au
sguduuit viața religioasă, au întunecat credința
în Dumnezeu și în dreptatea lui veșnică. La-
icismul a măcinat puterea sufletului francez.
Admirabila renaștere religioasă franceză la care
asistăm de câțeva vreme a venit prea târziu.
Și totuși, ea, această învoire sufletească, va
rădi, de va vrea Dumnezeu, învierea Franței
eterne — spre binele umanității!

Preoțimea care ne trebuie

— Deziderate care se impun, pentru a avea preoți evlavioși —

de Pr. LEON I. SÂRBU

Dintru început ținem să declarăm so-
lemn, că prin rândurile cari urmează n'avem
intențiunea să lovim în cineva. În nimeni!
Martor ne este Dumnezeu, că nu vrem să
facem rău. Nimănui! Nu suntem conduși de
gânduri deșarte nici de interese meschine.
Nu ne lăsăm cuprinși de vre-o pornire per-
sonală. Nu vrem altceva decât binele Semi-
narelor și al seminariștilor; binele preoțimii
noastre de mâne; binele suprem al Bisericii
și al Neamului; mântuirea sufletelor și prin
aceasta mărirea lui Dumnezeu.

Oamenii cu răspundere, cari cunosc anu-
mite lucruri rele, nu-i permis să rămână ne-
păsători. Nu le este permis să tacă. Sunt
datori să arate neajunsurile și să caute în-
dreptarea lor. Altfel, în ziua judecării din
urmă, li-se va spune: „câni muți... cari vi-
sează în culcuș și iubesc a dormita“ (Is. 56, 10).

Dacă în cele ce urmează s'ar părea
cuiva că ar fi totuși lovituri, acele nu sunt
îndreptate decât împotriva relelor, pentru a
se îndrepta, acolo unde ar exista. Sf. Augustin
îndemnând să iubim pe cei ce greșesc spune:
*Odite errores! adeca: să urăm relele, să le
combatem!*

În nr. 23-1940 al „Unirii“ spuneam, că
în actualele împrejurări e anevoioasă, dacă
nu chiar imposibilă, formarea preoțimii noi,
pe toată linia, așa cum e cerută de porunca
vremii. Iar în nr. următor s'a spus, că la
preoțimea cerută de vremile noastre nu putem
ajunge decât dacă vom da posibilitatea levi-
ților ca, pe lângă știința ce și-o inmagazinează,
să-și însușească o serioasă viață lăuntrică,
bazată pe adevărat spirit de reculegere, pe
evlavie solidă, și dacă în Seminare va exista
— acolo unde încă nu există — un adevărat
spirit de familie și disciplină părintească,
menținute de o prudentă selecționare. Dacă
li se va da o formație integrală.

De data aceasta, ne vom opri la evlavia
solidă.

Preotului de mâne îi revine mărirea,
dar în aceeași vreme greaua sarcină de a
reîncreștina lumea care a apostatat dela Hri-
stos. Neodihnitul „om vrășmaș“, Satana și
uneltele lui au sămănat cu succes în lume
neghina indiferenței față de suflet și a necre-
dinței; neghina violenței și a sălbătăciei. Ve-
dem cu ochii proprii prăbușirea moravurilor
și setea plăcerilor, goana după avuții nemun-
cite și lipsa de conștiință, tocirea sentimen-
tului de datorie și răspundere și a. m. d. De
aceea, ca mâne, avem lipsă de plivitori cât
mai abili. Ne trebuie preoți, cari să fie păstori

și conducători de suflete la înălțimea che-
mării, cari să se știe smulge din duhul ma-
terialist și raționalist al lumii, cari să se știe
ridica peste spiritul decăzut al vremii. Ne
trebuie preoți cari să fie adevărați crainici
prin „slujba cuvântului“ (Fapte 6, 4), însufle-
țiți de credință și cu inima înfocată de iubire
sfântă, ca niște arhangheli.

Dar dacă preoțimea de mâne ar avea
darul oratorilor celor mai celebri și n'ar fi
împodobită cu știința adevăraților preoți,
buni și sfinți, din cursul veacurilor, n'am făcut
nimic. De aceea, ne trebuie preoți cari să fie
„lumina lumii“ și „sarea pământului“ (Mt. 5,
13-14), preoți cari să fie alți Hristoși, nu nu-
mai prin puterea divină, ce li-se dă, ci și prin
viața sfântă.

Viața sfântă însă nu poate să existe fără
o „evlavie solidă“ (Enciclica Ad cath. sacer-
dotii). Evlavia ne ajută ca să vedem, să iubim
și să căutăm numai pe Dumnezeu în toate lu-
crurile și mai pe sus de toate (Tissot, La vie
interieure simplifiée pg. 87). Cel mai adânc
teolog al vieții spirituale, apostolul neamurilor
— după acelaș Tissot — definește evlavia,
atunci când spune: „urmând adevărul întru
iubire, să sporim întru toate în el, care este
capul, (adică) Hristos“ (Efes. 4. 15). Tot sf.
Pavel numește evlavia comoară scumpă (1
Tim. 6, 6); apoi mai spune, că ea, evlavia,
spre toate este de folos, căci are făgăduința
vieții de acum și a celei viitoare (1 Tim. 4, 8).

„Dacă toate virtuțile trebuie să crească,
în sufletul preotului, — zice regretatul Papă
Piu XI, — atunci mai întâi de toate evlavia;...
nesocotind evlavia,... isprăvile cele mai sfinte,
slujbele cele mai impunătoare, vor fi făcute
din obicei, în mod mecanic, căci, de sigur, le
va lipsi spiritul și suflarea de viață.“ Nu e
vorba de evlavia „falsă și externă... care nu
hrănește sufletul și nici nu-l duce la sfințenie,
ci ...de acea evlavie solidă, care ...se razimă
pe principiile doctrinei celei mai sigure și pe
judecata temeinică a sufletului, încât cel ce
o are, poate să reziste atacurilor venite din
partea ispitelor.“ (Cfr. Encicl. Ad. cath. sac.).

Preotul de mâne trebuie să fie omul ru-
găciunii, care zilnic iubește și folosește Oro-
logionul, care se roagă, meditează, își cerce-
tează sufletul, liturghisește și se apropie des-
de taina Pocăinții etc. Preotul trebuie să fie
„din oficiu rugătorul public către Dumnezeu
pentru toți“ (Ad. cath. sac.). El trebuie să se
roage și mai mult, și mai des, și mai bine,
chiar decât cei mai pioși credincioși ai săi.

Evlavia este temelia întregului edificiu

spiritual (Papa Urban VIII; Cfr. Enchir. Clericorum, pag. 60).

Ținându-se seama de faptul, că leviții noștri în general primesc în familie o formație sufletească foarte sumară, iar programa școlară a înlăturat religia din locul de frunte, ori a înlăturat-o cu totul la unele clase și le-a dat o mentalitate ciudată, însușirea evlaviei solide din partea clericilor, pe toată linia, azi e foarte anevoioasă, dacă nu chiar imposibilă.

Cum să iasă leviții în viață cu o evlavie solidă, din acele seminare în cari nu rămân în permanență, timp mai îndelungat, ca să se consolideze sufletește? Când nici nu vin bine în Seminar și trebuie să se reîntoarcă din nou în vechiul mediu uneori infect (tovarășii, cărți, prieteni). Cum să iasă în viață bine formați, când din Octomvrie și până în Decemvrie poate nici n'au reușit să se încălzească sufletește cum trebuie și sunt trimiși să se răcească din nou, în lumea perversă și pervertitoare a celor răi?

Cum să poți forma alți Hristoși, — repetăm — pe toată linia, cu o viață sufletească consolidată, când sunt trimiși, în cursul anului școlar, în vacanță la intervale de 2—3 luni, în mijlocul lumii corupte, și sunt expuși la reluarea pretențiilor vechi și poate deochiate, ori să lege prietenii de aceeași nuanță; când fiind trimiși în vacanță de 3 luni și jumătate, ca în acest an, să îi expunem să-și irosească în câteva zile comoara sufletească mult-pușină ce biata și-a putut câștiga în cursul unui an; când îi expunem ca, în câteva zile de vacanță, să dărime tot ceea ce au clădit cu trudă de câteva luni.

Cum poți pregăti pe noul preot cu o evlavie solidă când oricine își poate închipui că, în cursul vacanțelor, într'o cameră și numai cu 5—6 membri, mai ales în cursul iernii, e aproape imposibil să-și îndeplinească rugăciunile sale clericale: meditația, cercetarea cugetului și asemenea ca să poată continua

apropierea deasă de sf. Taine, și prin acestea continuarea formării sale sufletești.

Și mai ales, cum să poți croi din levit omul reculegerii și al rugăciunii când din lipsă de portar corespunzător nici măcar în Seminar nu-i ferit de lume, cum trebuie. Când, la el în Seminar oricine, chemat și nechemat, cu treabă și fără treabă, oricând: în timp potrivit ori nepotrivit, poate să intre în dragă voie.

Dacă vrem într'adevăr, ca preotul de mâne să plece din Seminar cu o serioasă viață lăuntrică, bazată pe adevărat spirit de reculegere, pe evlavie solidă, se impune:

1. Să se facă posibilă rămânerea clericilor în Seminar deocamdată măcar în cursul vacanțelor de Crăciun și Paști; iar când va fi cu puțință ca Seminarul să aibă o casă de vilegiatură, — cum are la Timișul-de-jos Seminarul latin din București, și peste tot Seminarele din apus, — să nu fie trimiși clericii acasă nici în vacanța mare, decât pe timp foarte scurt (cfr. Enchiridion Clericorum, pg. 741). Acest aranjament ar fi spre folosul tuturor și n'ar fi în detrimentul nimănui, nici chiar a celor ce vor să aleagă calea căsătoriei. Mai ales dacă în legătură cu pasul acesta însemnat, se vor da la timp îndrumările cuvenite.

2. Până la realizarea dezideratului cuprins la p. 1, leviții, de câteori părăsesc Seminarul, să fie încredințați preotului local, care să se intereseze mai de aproape de ei (cfr. C. I. C. can. 972 § 2).

3. Ca, până la realizarea dezideratului dela p. 1, P. T. D. preoți cari n'au greutatea familiare, mai ales celibii cari au posibilitatea și vor să asigure Bisericii formarea unui nou preot, să primească la sine gratuit pe timpul vacanțelor câte un cleric, care să le fie spre ajutor în pastorație, așa cum au făcut de ani de zile P. T. D. preoți din parohiile: Turda-Veche, Galați, Brăila, Copăcel ș. a. Binele ce-l vor face, va fi imens!

4. Ca, acolo unde nu-i portar corespunzător care să n'aibă alte ocupații cari să-l împiedice întru îndeplinirea slujbei sale — fiindcă un Institut de felul acesta, care se respectă, își are portarul său corespunzător, — să se numească un astfel de slujbaș potrivit, care să supravegheze și să nu îngăduie — acolo unde ar fi cazul — intrarea precupeților cu fructe ori cu „cocoși“, a comercianților ambulanti cari ar îndrăzni să meargă la saiele de zi, chiar și în timpul studiului, cu prăjituri, bomboane și franzele, și nici chiar a statetelor cu scrisori și pachete.

5. Ca Superiorii Seminarelor, cari de altfel se roagă în particular și chiar mai mult decât clericii, să asiste, în marginile posibilității, la acțiunile de pietate pe cari le fac leviții în comun, pentru a vedea alături de ei în fața Domnului, nu numai pe acela care e pus să-i însoțească din oficiu. Această atitudine va fi spre edificarea tuturor, așa cum au edificat pe subsemnatul participarea regulată, timp de 6 ani, mai ales la rugăciunile de seara, toți Superiorii săi din Colegiul Sf. Atanasie.

6. Ca acolo unde încă nu s'a introdus *catedra de Ascetica-Mistică*, să se introducă cât mai curând, barem cu o oră la săptămână.

7. *Spiritualului*, întru cât va fi numai posibil, să nu i-se încredințeze alte ocupații, astfel să poată avea colocvii spirituale dese cu fiecare cleric (cfr. Enchir. Clerici, pg. 579).

8. Să se supravegheze cu deosebită grijă ce fel de cărți, reviste, ziare citesc leviții, ca nu cumva fiind rele să strice vieții spirituale.

9. Să se înființeze și în Provincia Mitropolitană „*Micul Seminar*“ cerut de Conc. tridentin și de numeroși Papi, în care tineretul nevinovat din bună vreme să se poată pregăti, cu toată seriozitatea și nestingheră, prin însușirea de timpuriu a unei evlavii solide care-i absolut de lipsă, la chemarea sublimă a preoției. (Enchir. Cleric, pg. 44);

10. Ca toți *oaspeții-chiriași* cari vor

o o Foiața „Unirii“ o o

Din tainele sufletelor

Pe pământul acesta mare și verde, sau de un alb mat, ceea ce este mai de preț sunt adevăratele valori, sufletele. Fiecare suflet închide în sine o taină a existenței și a dezvoltării sale, pe cum corola florilor speranța în generația de mâine.

În dezvoltarea sufletelor este într'adevăr ceva tainic, care le împinge spre o creștere armonioasă și robustă, dar tainele lor suntem departe a le înțelege. Creșterea și dezvoltarea sufletelor o urmărește nu numai asceza, ci ea este legată de feliurite și ascunse împrejurări lăsate de Providență, cari apoi au o dreaptă și logică urmare diferențierea dintre suflet și suflet, ca mărime.

În peisajul ce ne îmbie viața, desvăluim fără să vrem suflete mari și suflete mici.

Dar pe lângă împrejurările exterioare lăsate de Providență, fiecare suflet într'o mare măsură este cauza mărimii sau a micimii sale, și aceasta atârnă de preocupările lui zilnice: cum știe să-și crească idealul, sau cum din vina lui îl fărâmițează prin acte contrare.

*

Dacă pentru filosofia creștină sufletul este de față în întreg corpul omenesc, tot în urma aceleiași cercetări, nu în fiecare parte a corpului este de față pe deopotrivă. Sufletul stă-

pânește unele părți mai cu intensitate decât pe altele și chiar din această împrejurare, comparând puterea mai multor suflete asupra corpului lor, se dovedește, că unele suflete sunt mai mici și altele mai mari, ca forță de a-și stăpâni corpul și de a face Bine sau Rău, după cum pot stăpâni mai multe organe și mai perfect, ori dupăcum în extern dispun de mai multe și mai alese aptitudini.

Abstrăgând apoi de mărime sau de micime, sufletul, ca să-și cârmuiască corpul trebuie să se servească de o adevărată strategie, pentru a conduce cu înțelepciune un așa uriaș întreg de celule și organe, cum e corpul omenesc; pe cum de strategie se servește orice armată care-și apără țara.

Împrejurarea că sufletul are în corpul său un așa de vast câmp de organizat și de stăpânit, are ca urmare, că din întregul pe care-l cuprinde, de sigur dintr'o slăbiciune de a stăpâni întregul, se retrage oarecum și se înclină spre intern sau spre extern și astfel se nasc două categorii de oameni lipsiți de acea notă pe care am putea-o numi echilibru omenesc.

De cea dintâi categorie se țin sufletele cari înclină spre intern. Acesta în mare parte sau aproape total neglijează externul, sunt firi oarecum contemplative, pot fi oameni de știință, specialiști, cari înțeleg lucrurile în adâncime. În societate se poate că nu totdeauna se bucură de o considerație deosebită. Situația acestor suflete dotate cu mulți talanți este deosebit de critică, a'unci când

vreau fără Dumnezeu să se adâncească în labirintul existenței lor. Ei pot cădea din cauza efortului lor excesiv de a se adânci în ei, într'o extremă plină de pericole, de a se adânci în gol... de a se inclina mereu spre ei... și dacă această adâncime nu o fac din motiv supranatural, de a găsi realități metafizice, sufletul este pierdut cu desăvârșire, cade ca oarecând îngerii, din Ceriul cel înalt, în Infern. Din trufie își zidesc un „Cer“ care este „Iad“, rup legătura dintre ei și lume și prin aceasta la bătrânețe devin maniaci.

De a doua categorie se țin sufletele cari în corpul lor înclină spre exterior. Acestea pun o atenție exagerată în înfățișarea lor externă, plutesc în lumea vanității, a modei, a societăților ușurate, preocupându-se mereu de cele exterioare, sunt ușuratici, la bătrânețe sătui de lume, sfârșiți; pentru că n'au trăit decât pentru a împrăștia. Sunt apoi apatici, nu-i interesează nimic din ceea ce se numește suflet, știință, fond; sunt protagoniștii materialismului, pentru că nu pot fi altfel.

Acești nefericiți trăiesc departe de a înțelege suferințele oamenilor! Și nu e de mirat, pentru că acolo unde înăuntru este gol și lipsă de preocupări, acolo nu este viață.

*

Echilibrul:

După concepția noastră creștină, nu sunt de urmat nici cei cari se înclină mereu spre intern, fără a se adânci cu gândul în Dumnezeu, și cu atât mai puțin cei cari sunt înclinați spre extern, spre lume.

avea locuința în seminar, întru cât numai se se poate, să-și orânduiască viața după ritmul vieții din Seminar, ca și ei, împreună cu toți Superiorii, să poată fi spre zidirea tuturor.

Cererile de mai sus poate vor părea multora exagerate și temerare. Suntem însă siguri că nu va fi așa, pentru ceice înțeleg cătuși de puțin ce înseamnă a fi mâne adevărat preot al lui Hristos.

Dacă s'a cerut mult, nu s'a cerut decât minimul necesar la pregătirea adevăraților preoți ai lui Hristos.

Și pentruca să avem mâne acești preoți, începând de azi e nevoie de concursul tuturor. A preoților și a mirenilor deopotrivă! Mai întâi de concurs spiritual și moral, apoi și material. Căci „gunoiul satanei“ încă e de lipsă la îngrășarea terenului, la realizarea idealului nostru.

Și pentruca, până la realizarea celor cerute cel puțin parțială, să nu mai curgă prea multă apă pe Târnave, deocamdată „să ne rugăm“! „Dumnezeu în cer și Noi pe pământ — a exclamat odată Piu XI, de fericită pomenire — nimic nu dorim cu mai multă înfocare decât ca să se facă rugăciuni pentru preoți... Să cerem lui Dumnezeu să ne rândue preoți sfinți! Deodată cu ei vom avea toate celelalte. Fără ei, toate celelalte nu ne-ar folosi la nimic“.

Finalul tragic. Folosind drept motto cuvântul lui Cato Censorul: „Causa victrix diis placuit, victa Catoni“, d. N. Iorga scrie în „Neamul Românesc“ (21. VI. 40) din prilejul cererii franceze de armistițiu:

„Cea mai desperată apărare a patriei pare a fi lovită de greutatea unor noi sforțări, și mâna mea refuză să definească actul la care s'a crezut silit cel mai glorios din generalii francezi. Consecințele se vor vedea îndată, și se vor vedea și mai târziu. Ele nu vor fi, desigur, acelea care se cred în acest teribil moment de uriașă tragedie istorică.“

Demnitatea omenească prin creștinism ajunge la culmi nebănuite, pe cari omenirea n'ar fi călcat niciodată. Creștinul este un gânditor, un om de acțiune, un ostaș întreg, cu tot echipamentul pe care i-l cere lumea, vremurile, pentru a se cârmui.

După concepția creștină contemplativă nu pot deveni maniaci, mizantropi, sau oameni cari au rupt legătura cu semenii. Fiecărui creștin i-se impun două porunci de căpetenie: „Să-l iubești pe Domnul Dumnezeu tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată virtutea ta și din tot cugetul tău, și pe aproapele tău ca însuși pe tine“ (Luca 10, 27). Prima poruncă împiedecă pe contemplativ de a se adânci în gol... iar a doua poruncă asemenea celei dintâi, îl împiedecă pe cel inclinat spre exterior de a-și găsi singura plăcere în lume. Dar aceste două porunci sunt pentru același suflet, prin ele creștinul este ferit, cât timp le practică, de cele două extreme. În consecință, un creștin bun fie el cât de contemplativ, nu poate să nu fie și social, ca o dovadă sunt ordinele religioase contemplative, cari sunt societăți, cari respectă regula și cari retrași din lume fac imense servicii omenirii și civilizației, ei sunt cei dintâi cari resimt mizeriile altora.

Concluziile ce le putem trage din inclinarea unor suflete spre intern și a celorlalte spre extern este, că fără o solidă orientare religioasă sufletul este departe să-și poată cârmui corpul, ci din contră, foarte ușor devine un adevărat slăbănog, care mereu svâr-

O conducere nu e același lucru cu o armată și o armată nu e tot una cu o națiune, cum cel mai mare succes tehnic nu acopere noțiunea biruinții.

Dar, oricum să fie, ziua de mâne trebuie să fie un cutremur pentru inimă și o înzecire a voinții pentru minte.

Fiecare se va sprijini de acuma pe ce poate el însuși: ca forță și ca spirit. Ca spirit, care e veșnic, mai mult decât ca forță, care e un lucru trecător, depinzând de organizare și de noroc.

Dar a desface spiritul uman de cerințele sale fundamentale, care sint dreptate și libertate, e imposibil.“

Drum greșit

II.

Atât în orient cât și în occident, adesea se confundă catolicismul cu latinismul. Mulți cred că unitatea în credință aduce cu sine și unitatea rituală și disciplinară, și cu cât cineva „latinizează“ mai mult, cu atâta e mai catolic (altfel însă învăța episcopul Rednic).

E drept că, după dureroasa schismă, majoritatea catolicilor o formează latinii, și sunt mai bine organizați decât noi. Ba însuși capul catolicilor practică ritul latin. Totuși trebuie să facem deosebire între *catolic*, care are o sferă mai mare, și *latin* care are o sferă mai restrânsă. Trebuie să distingem între fondul catolic — lucrul în sine — care convine oricărui popor de orice națiune, limbă, culoare sau rit ar fi, și între formele specifice unui rit în cari se îmbracă acel fond. Altfel suntem jertfa unei confuzii. Din care confuzie a noțiunilor rezultă hibridizarea riturilor orientale, dat fiindcă majoritatea e menită să absoarbă minoritatea.

Latinizantii cred că, introducând datini catolice și practici de pietate latine, neapărat trebuie să le introducă în forma în care sunt practicate în Biserica latină și nu le adap-

colindu-se nu ajunge decât să-și mărească groapa.

Sufletele cu adevărat de elită sunt cele cari pornind la războiul de cucerire, dinlăuntru, impun o nouă disciplină internului și externului și ascultând mereu de intern, progresând în viața internă, pun stăpânire peste calitățile exterioare și prin acestea sufletul ajunge să-i fascineze, să-i stăpânească pe cei din jurul său. Pe aceștia îi numim noi oameni întregi, oameni de acțiune, cari știu ce vor.

În sensul premiselor de mai sus, nouă, creștinilor, ne revine să devenim oameni de acțiune, de uriașe întreprinderi și acțiuni. O modestie rău înțeleasă, de a ne retrage mereu din lume ar fi o slăbănogală, ar însemna o rușinoasă capitulare și n'ar dovedi decât un sigur lucru, că sufletul inclinat spre intern este mort, nu poate să stăpânească corpul și lumea care este în imediata noastră apropiere.

O demnitate este în stăpânirea totală a noastră; cei ce o au sunt cu adevărat regi.

Exemplele din lume pot să-i rușineze pe creștinii vremurilor noastre, cari trăiesc o viață letargică.

Ar trebui să învățăm și să rămânem zguduți studiind dinamica unei vieți cum este de ex. a Sfântului Ioan Bosco sau al altor uriași apostoli.

Pe de altă parte să privim sufletele din lume, pe cari nu le considerăm din punctul de vedere religios, ci din punctul de vedere al energiei, al măririi, al unirii dintre aptitu-

tează aproape întru nimic specificului nostru. Așa stă, de ex., între altele, chestiunea și cu „iconițele“. Cultul Preasfintei Inimi este un lucru catolic. „Iconițele cu inima afară“ e drept că nu sunt „nici ortodoxe, nici protestante“, dar nici „curat catolice“ nu sunt fără numai în măsura în care latinii sunt catolici. — Sunt pur și simplu curat latine. Iată ce spune pâr. S. Schweigl S. I. (și iezuiții sunt apostoli prin excelență ai Sf. Inimi): „Quod imagines SS. Cordis Iesu attinet, confitendum est imagines a fidelibus latinis adhiberi solitas Orientalium indoli non aptari, cum orientalem iconum proprium sit maiestatem potius et divinitatem, quam amorem divinum humanum Christi exprimere. Inter eas SS. Cordis imagines, quae apud Latinos in usu sunt, eae, quae a Beuroniana schola (nr. 1006 et 1010 signatae) proveniunt, quam maxime spiritualitati Orientalium accedere videntur“ (*Periodica de re morali canonica liturgica* tom. 26 Roma, Pont. Univ. Gregoriana 1937 p. 15). Aceste două imagini indicate nu au „inima afară“, ci una o are în piept emanând lumină, iar a doua e fără inimă, zugrăvind pe Isus arătându-și cu mâna rana din coastă. O altă imagine potrivită nouă ar fi cea care se află în oricare biserică, Isus cu cartea în mână, pe care s'ar scrie: „Învățați dela mine că sunt blând și smerit cu inima“.

Pentruca să nu fiu acuzat de exagerare, ar trebui să înșir întreg catalogul de latinizare. Însă nu e aci locul. De aceea însă restring a da numai un exemplu mai proaspăt și destul de expresiv. Notez înainte, că prin aceasta nu am de gând să critic pe nimeni, nici nu vreau să ofensez pe cineva. Vreau numai să semnaliez un fapt, pe care, tocmai pentrucă e un fapt aievea petrecut, trebuie să-l admitem cu toții. Altceva e judecata favorabilă, ori defavorabilă asupra faptului.

Pentru limpezime, voiu da definiția „latinizației“ în materie liturgică, așa cum o concep eu. Este: Transferarea acțiunilor, cere-

dinile interne și externe, ca de ex. pe Mussolini. Ei bine, acest om, prin extraordinara lui stăpânire de sine, prin aceea că-și stăpânește până și ultima lui fibră, se stăpânește nu numai pe sine, dar stăpânește un popor întreg...

Un echilibru, o stăpânire a internului și externului este o condiție nu numai pentru a deveni om de stat, dar este o condiție și pentru a deveni un adevărat apostol, chiar în zilele noastre, când spiritul de autoritate atât de mult s'a slăbănogit.

Cea mai mare greutate în toată această sforțare, de a ne stăpâni internul și externul este: cum ni l-am putea crește sufletul, pentrucă este clar că numai un suflet mare și puternic este capabil să facă această dublă muncă, să se impună. Mijloace: Să ne preocupăm de idei mari.

2. Să clădim toate preocupările noastre pe un fond religios.

3. Să ne verificăm progresele prin muncă, cu sinceritate și în tăcere, iar pentru a primi o puternică formație psihică să imităm viața Mântuitorului în Nazaret. Acestea sunt condițiile pentru a crește în fața lui Dumnezeu și a oamenilor. Dar mai pe sus de toate, scheletul întregii noastre munci, de proporții uriașe, trebuie să fie Rugăciunea.

Din Viața care este Dumnezeu, prin inclinările interne, prin cele externe, să se ajungă la stăpânirea masselor pentru Dumnezeu.

Felician M. Soran

moniilor și textelor proprii ritului latin în ritul nostru românesc. — Exemplul va rămure.

În aceste timpuri îngrozitoare, când viețile omenești sunt secerate cu nemiluita în toate eparhiile (latinizațiilor le-ar mai plăcea să zicem dieceze), s'au prescris rugăciuni pentru pace. Lucru desigur catolic, după gândul și exemplul Preafericitului Părinte. Și de fapt se și fac în toată lumea. În cea de Cluj-Gherla se prescrie cântarea Paraclisului. Un Părinte „latinizant“, nemulțumit cu Paraclisul „prea lung și prea oriental“, dorește ceva „mai practic și mai catolic“. Și cum în Biserica latină luna Maiu este consacrată Mariei (cine nu știe poate citi: „Luna Maiu“ a P. Dr. S. Chișiu ed. II. Cluj—1933. Dacă nu mă înșel, ediția a III-a a fost făcută „Luna August“), neapărat trebuie făcut ceva latin. Ordinul de sus poruncește Paraclisul. Pietatea Părintelui, și poate și a credincioșilor educați de dânsul, cere o practică latină și ca să împace și capra și varza, cântă două trei cântări din Paraclis, apoi „litanile Preacuratei“ cu toată seria de „ora pro nobis“. — Aceasta e un latinism, pentru că textul propriu ritului latin s'a introdus în ritul nostru româno-bizantin, și încă atunci când avem cu vârf și îndesat în rândurile noastre tot ce conține litanie latinilor.

Vestitorul No. 10. 15. V. 1940 — publică o „Rugăciune pentru pace“. Aceasta, afară de „Domnului să ne rugăm“, nu are nimic oriental, ci este atât în formă cât și în executare o imitație a practicelor latine dela sfârșitul „sf. „Misse“.

Nu voesc pentru nimic în lume să creadă cineva că prin aceasta aș avea de gând să trag la îndoială intenția nobilă a celor ce au compus formularul. Și cu atât mai puțin să critic pe P. S. Dr. Valeriu Traian Frențiu al Orăzii, a cărui dragoste pentru ritul nostru tuturor le este cunoscută. Asta mai ales și pentru că personal am avut ocazia în deosebite rânduri să văd felul cum până și în cele mai mici amănunte Preasfinția Sa execută prescrierile cărților noastre liturgice.

Scrie „*Vestitorul*“: „În toate Bisericile diecezei noastre să se facă rugăciuni publice pentru pace. La sfârșitul fiecărei Liturghii, preoții și credincioșii se vor ruga în genunchi, recitând în comun ce 3 ori „Născătoare de Dumnezeu“ și Rugăciunea pentru pace publicată mai jos“. — Iată o:

Preotul: Adu-ți aminte, o prea blândă Fecioară Maria... — *Poporul*: Amin. — *Preotul*: Domnului să ne rugăm. — *Poporul*: Doamne îndură-te spre noi. — *Preotul*: Infiorați de grozăvia războiului, care amenință popoarele lumii, la tine alergăm, o preamilostive Doamne... Și tu, o Preacurată Fecioară, ca și în alte vremuri de grele încercări, apără-ne, ajută-ne și ne mântuește-te de orice rău. — *Poporul*: Amin. — *Preotul*: Ajutorul creștinilor. — *Poporul*: Roagă-te pentru noi.

Când citești rugăciunea sf. Bernard: „Adu-ți aminte...“ îndată îți vine în minte troparul dela Paraclis: „Nimenea din cei ce aleargă la tine, nu iese dela tine rușinat...“ Un latinizant va prefera totdeauna pe cea dintâi. Eu prefer pe aceasta din urmă fiindcă e a noastră și are aceleași idei ca prima. Rugăciunea: „Infiorați de grozăvia războiului...“, sigur e o traducere din limba latină pentru că o spune stilul și forma. Incepe cu un sentiment de groază și termină cu amintirea Preacuratei, pe când rugăciunile noastre aproape toate, dacă nu toate, la început se adresează direct lui Dumnezeu sau Domnului nostru I. H. și termină cu o doxologie către Preasfânta Treime. Pentru un latinizant, fără îndoială „Auxilium christianorum, ora pro nobis“, — pe care l-a auzit cântându-se, sau l-a cântat el însuși într'un seminar latin unde

a fost educat, sau în ceva biserică latină pe care a frecventat-o, — sună mai frumos și cuvintele spun mai mult decât „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu mântuește-ne pe noi“, al nostru al orientalilor. Pe mine însă mă impresionează mai mult aceasta din urmă, pentru că: de o parte Theotocos îmi amintește triumful Bisericii asupra „hulitorului Arie, care și pe Nestorie îl învață să nu zică Născătoare de Dumnezeu“ și totodată pietatea poporului din Efes — care „ardea de atâta iubire pentru Fecioara Maica lui Dumnezeu că abea auzi sentința pronunțată (definirea Maternității dumnezeiești — contra lui Nestorie), de Părinții Conciliului, că îi și aclamă cu un entuziasm răpitor și în masse compacte luând făclii aprinse îi însoțiră până la locuințele lor“, cum observă marele Pontif Pius XI, în Enciclica „Lux veritatis“ (25 Dec. 1931); iar de altă parte „mântuește-ne pe noi“ îmi așează înaintea ochilor titlul: „Corredemtrix“ — ce teologia modernă îl dă Preacuratei, pentru că aieva a conlucrat la mântuirea noastră, a) pregătind în sânul ei Victima de jertfă: b) participând la jertfirea Victimei, lângă picioarele Crucii — și pentru că c) Biserica (latină) în oficiul dela Adormire (I. Nocturna) zice: „Paradisi portae per te nobis apertae sunt“. Iar eu mai adaug: pentru că Biserica orientală o invoacă: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuește-ne pe noi“.

Adevărat că Euhologiuul nostru nu are rugăciuni pentru pace și, și aci, ca în alte locuri prezintă „lacune“ (sperăm că în noua ediție ce se prepară vor fi „umplute“, căci altfel latinizații se vor grăbi să le umple cu latinisme). Dar în loc să se ia o rânduială curat latină, s'ar fi putut compune o rânduială mai conformă cu rânduiele orientale. I-s'ar fi putut da spre exemplu o formă asemănătoare cu cea a „Panahidei“ din Liturghier, care se face după rug. amvonului. 1. Rugăciunile de începătură. 2. Tropare. 3. Ectenie. 4. Rugăciune finală. Tropare sunt câte dorești în Octoiul cel Mare, în cari se invoacă pacea. Ectenie, s'ar putea lua cea dela Mezonopter (Orolog. Blaj 1934. p. 28) întregind-o, dacă se simte nevoia, spre exemplu, așa: „Auzi-ne pe noi... nădejdea tuturor marginilor pământului — și ne scapă de valorile vrășmașilor cari amenință pacea și liniștea dintre popoare, și pătrunde inimile ocârmuitorilor și ale popoarelor cu spiritul blândeței, împacă dușmăniile, alungând duhul răzburării, care sfășie națiunile și fă ca îngrozindu-ne de certe și războaie aducătoare de pieire și moarte să trăim ca frați — și Milostive Părinte, auzi-ne când te chemăm și te îndură spre noi“.

Iată cum e de înțeles că s'ar putea acomoda „fondul“ latin formei orientale. Drept rugăciune finală s'ar putea lua cea din Euhologiuul dela București (1937. p. 489): „Rugăciunea pentru Rege și oastea lui, în orice vreme, dar mai ales în zăzboaie și neliniște“, ori dacă asta n'ar plăcea unuia sau altuia, s'ar putea compune una în armonie cu celelalte rugăciuni din Euhologiu. Notez că aceasta nu o poate face fiecare preot pe socoteală proprie, ci trebuie să aibă învoirea episcopului său.

Deocamdată cred că ajunge atât, în această „chestiune a latinizației“, pentru că să nu fie pusă la dosar, ci să fie discutată. Poate va găsi păr. Mihaiu răspuns la întrebările puse și după o reflexie mai adâncă s'ar putea întâmpla și cu Sfințenia sa ce s'a petrecut cu mine: Din apărător și propagator al latinismelor am devenit un apărător al purității ritului. — Să discutăm problema. Repet: nu

1. pografia Seminarului Teologic gr.-cat. Blaj

pentru a ne critica și polemiza unii cu alții, ci din dragoste, față de Biserică și Neam, ca să vedem cât mai repede ziua când va fi o turmă și un Păstor.

Pr. Eftimie Miron

Știri mărunte

Încă un episcop auxiliar român. *Semifiosul Vaticanului, ziarul „L'osservatore Romano“ în numărul său din 10—11 Iunie c., (cum cetim în „Vestitorul“ orădan no. 12) aduce știrea că „Sf. Părinte, printr'un decret al Sacrei Congregații a Bisericii Orientale, a binevoit a promova la titlul episcopal de Moglena pe rev. Părinte Ioan Suci, profesor de teologie la Seminarul arhiepiscopal din Blaj, desemnându-l ca auxiliar al Exc. Sale Valeriu Traian Frențiu, episcop de rit bizantin de Oradea Mare.“ — Intru mulți ani!*

Misiuni populare. De praznicul Pogoririi Sf. Spirit s'au ținut la Ciunga sfinte misiuni populare. Preot misionar a fost păr. Liviu Chinezu, prof. de teologie în Blaj. S'au apropiat de SS. Taine aproape 400 de inși, spre mângăierea păr. misionar și a păr. Nicoară, preotul nostru din Ciunga.

Locale. Sâmbăta viitoare, de praznicul SS Apostoli Petru și Pavel, va predica în catedrală părintele Iuliu Maior, canonic mitropolitan, iar Duminecă păr. Dr. Augustin Ciunganu, prof. de religie.

Noul arhiepiscop al Parisului. Sfântul Părinte a numit pe Card. Suhard, arhiepiscopul Reinsului, de succesori al marelui dispărut Verdier. Alegerea a produs în toată Franța catolică cea mai mare satisfacție, Cardinalul Suhard fiind una din cele mai alese glorie ale clerului francez. Deopotrivă distins în învățatură — a scris studii remarcabile asupra multor probleme mari ale creștinismului — și în bunătatea caldă a inimii, el se bucură de un prestigiu unanim sporit și de adâncul și sincerul său patriotism. Se comentează și azi ca o prorocire cuvântul celebru rostit la consacrarea catedralei restaurate a Reinsului, în care vedea „simbolul reînvierii franceze“ și o nouă dovadă pentru vechiul și mângăetorul adevăr că „dreptatea sfârșește întotdeauna prin a triumfa împotriva violenței“. Noul Cardinal al Parisului, ajuns în plină vigoare la patriarhală vârstă de 73 ani, este cavaler al Legiunii de onoare cu titlul militar, posesor al Marelui Crucii de onoare a ordinului Malta și al Marelui Crucii a ordinului Leopold II.

Mulțumită publică. Curatorul bisericii gr.-cat. din Gusu (jud. Sibiu), mulțumește dlui Iuliu V. Albini din Zlatna, pentru suma de 2000 (două mii) Lei, donată sf. Bisericii. Deasemenea mulțumește celor ce au ajutat sf. biserică din numita parohie în anii din urmă cu următoarele: 1 clopot, 1 chivot, 2 prapori, cărțile bisericești, sfeșnice, 20 icoane mari, 6 icoane mici și banii pentru repararea și zugrăvirea sfintei biserici. Valoarea acestora este de câteva zeci de mii lei. Bunul Dumnezeu să le facă parte de fericirea de veci! — În numele curatorului: I. Cristian, preot.

† Letiția Sârbu n. Serban, a trecut la cele vecinice în ziua de 11 Iunie c., în anul 51 al vieții și 23 al fericitei sale căsătorii. — Veșnică pomenirea ei!

Citiți și răspândiți

„UNIREA“